

svých knih, jmenovitě kancionálu, jež přeložil reformovaný kazatel Valentin Brzozowski. Po prvé jej r. 1554 vytiskl Alexander Oujezdecký v Královci, jež současně vydal polský Nový Zákon v překladě luterského kazatele Jana Seklucyana. [Poměr se po čase obrátí a Komenský obohatí po stu letech své vydání českého bratrského zpěvníku překlady písní polských.] Jiné bratrské překlady následovaly aspoň v rukopisech. Bratři se zřejmě snažili, aby v nové pracovní oblasti co nejvěrněji pokračovali v tendenci českomoravské Jednoty, aby se v kázáních i v písních ožývalo totéž učení, aby sbory povstávaly na základě Slova přijatého skutečnou vírou, aby byly poutány týmž řádem, aby byl brzy školen i domácí duchovenský dorost týmž způsobem a z těchž příruček jako v původní vlasti Jednoty. B. Izrael změnil hned faru v Ostrorogu v bratrský dům s čeládkou, v níž brzy vynikl synek exulanta z Turnova, Simeon Turnovský, později Izraelův významný spolupracovník a nástupce.

Na poznaňské Bratry a Sestry doléhala nejednou nebezpečí konfiskace majetku i ztráty života, ale páni je vytrvale brali v ochranu, kněžstvu navzdory. Byly to dramatické chvíle, kdy Jakub z Ostrorogu s jinými buď ostentativně provázeli obviněné až k radnici, nebo přispěchali na pomoc odsouzeným a znemožnili vykonání ortelu [1554].

NOVÉ možnosti se Bratřím zároveň naskýtal v *Malopolsku* [Krakovsku] ze styku se skupinami evangelíků, které tam vznikaly zatím bez určitého vyhranění. Římské katolictví tu bylo posilováno přítomností královou, jehož sídlem byl Krakov, i universitou, která nepřála ani humanismu ani reformaci. Přece však se tu tvořily kroužky *humanistů*, mezi nimiž se jevil živý zájem o náboženské otázky a o spisy Lutherovy. Andrzej Frycz Modrzewski, autor reformních spisů [„De ecclesia“, 1553], poznal české podobojí při návštěvě v Praze r. 1549 a hájil podávání z kalicha. Třeba nepokročil sám k reformaci, chválil hlasitě Bratry pro jejich kázeň. I jinak pronikaly do Malopolska zprávy o Bratřích a jejich spisy četli také italští humanisté, kteří do Polska přicházeli za krále Zikmunda I., jehož druhá manželka Bona pocházela

z milánského rodu Sforzů. O reformaci se zvláště zajímal vlivný Francesco Stancaro, profesor hebrejštiny v Krakově. Francesco Lismanin [Lismanini], Řek rodem z Korfu, někdy františkánský provinciál, králův dvorní kazatel, získaný spisy Lutherovými již r. 1526, posilovaný v odporu k Římu spisy bratrskými, byl upoután Calvinovou Institucí, z níž r. 1552 předčítal *Zikmundovi II. Augustovi*. Zikmund II. byl podoben Habsburkovi Maxmiliánu II.: v mladších letech jevil zájem o reformaci, činil protestantům naději, že se k ní přikloní, ale setrval v katolické církvi a tím jí dopomohl ku převaze. Již r. 1550 jí slíbil věrnost. Ale ještě r. 1553 poslal Lismanina do Švýcar, aby poznal tamní reformaci a aby navázal styk s jejími vůdci. Lismanin věřil, že se král opravdu rozhodne pro kalvinismus, a tuto naději s ním sdílel Calvin, u něhož zejména se Lismanin zdržoval, po několik let. Malopolští humanisté a po nich novou zvěstí získaní šlechtici i kněží se vůbec klonili k *reformaci švýcarské*. Zatím co se tehdejší luterství vyčerpávalo spory mezi filipisty a flaciovcí, byla na vzestupu reformace ženevská za vedení Calvinova s povětí směru pronikavě pokrokového. Poláci byli však pro ni zaujati zatím jen povrchně, takže se při sympatiích pro kalvinismus zároveň vraceli k myšlenkám zwingliovským a dali se vést i humanistickým racionalismem.

První, byť počtem nepatrný synod svolal r. 1550 Stancaro do Pińczowa nad řekou Nidou, jež se i pro budoucno stal střediskem reformovaných. Brzy potom se v Malopolsku ozval zájem o Jednotu. Řehoř Pauli, farář tehdy v Brzezínách, navázal r. 1553 písemný styk s Úzkou radou. Došlo k výměně několika listů, zatím jen všeobecného obsahu; Bratři si nebyli jisti bohosloveckým zaměřením polského kazatele. Malopolských protestantů mezitím přibývalo. Vedle nemnoha kněží byli to hlavně šlechtici, humanismem rovněž připravení k odstupu od církve římské a k pokrokovému hledisku na náboženské otázky. Šlechta tehdy v Polsku tvořila pokrokovou inteligenci, značně hybnou, novým podnětům přístupnou, v duchovním životě vůdčí složku národa. Zájem o reformaci v ní valem rostl. Do hledání náboženského vkládaly se i vlivy politické a hospodářské jako ve Velko-